

11.Dekhtyarenko YU.F., Likhogrud M. G., Mantsevich YU.M.,
Palekha YU.M. – «Metodichni osnovi groshovoї otsinki zemel' v Ukraїni».

*Рецензент: Ковальов А.І. д.е.н., професор, проректор з
наукової роботи Одеського національного економічного університету
29.08.2017*

УДК 303.71:330.33(477)

Карпов Володимир, Комарницька Вікторія

ОЦІНКА ДИНАМІКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИНОРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

На основі розробленої авторами методики, в статті виконано кількісний аналіз динаміки основних показників розвитку виноробних підприємств України. Представлена модель аналізу циклічності конкурентоспроможності виноробних підприємств як складова імплементації процесу їх антикризової реструктуризації. Представлена модель дозволяє: оцінити час старту процесів підвищення конкурентоспроможності виноробних підприємств; виявити тренд зміни фінансових показників, що аналізуються; визначити критичні точки, які служать вказівкою на необхідність проведення перетворень; прогнозувати значення активів підприємства і приймати відповідні управлінські рішення, тобто сценарії підвищення конкурентоспроможності. У методиці використані методи побудови трендових моделей, що засновані на Фур'є-аналізі часових рядів. Як інструмент програмного забезпечення застосовані програми AttesStat і блок аналізу MS Office.

Ключові слова: економічна система, економічний і соціальний розвиток, конкурентоспроможність, метод найменших квадратів, Фур'є-аналіз, тренд, екстраполяція.

Карпов Владимир, Комарницкая Виктория

ОЦЕНКА ДИНАМИКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

На основе разработанной авторами методики, в статье выполнен количественный анализ динамики основных показателей развития винодельческих предприятий Украины. Представлена модель анализа цикличности конкурентоспособности винодельческих предприятий как составляющая имплементации процесса их антикризисной реструктуризации. Представленная модель позволяет оценить время старта процессов повышения конкурентоспособности винодельческих предприятий; выявить тренд изменения финансовых показателей; определить критические точки, которые служат указанием на необходимость проведения преобразований; прогнозировать значения активов предприятия и принимать соответствующие управленческие решения - сценарии повышения конкурентоспособности. В методике использованы методы построения трендовых моделей, основанные на Фурье-анализе временных рядов. Как инструмент программного обеспечения применены программы AttesStat и блок анализа MS Office.

Ключевые слова: экономическая система, экономическое и социальное развитие, конкурентоспособность, метод наименьших квадратов, Фурье-анализ, тренд, экстраполяция.

Karpov Vladimir, Komarnickaya Victoria

EVALUATION OF THE COMPETITIVENESS OF THE DRINKING ENTERPRISES OF UKRAINE

Based on the methodology developed by the authors, the article contains a quantitative analysis of the dynamics of the main indicators of the development of winemaking enterprises in Ukraine. Proposed sequence of modeling the analysis of crisis phenomena in the research of wine-producing enterprises in the Odessa region. The model allows: to estimate the time of the start of the processes of anti-crisis restructuring, to reveal the trend of changes in the financial indicators of the analyzed one, to

determine the critical points that serve as an indication of the need for restructuring, to predict the values of the enterprise's assets and to make appropriate management decisions, that is, scenarios for overcoming the crisis (restructuring scenarios).

In this technique, methods for constructing trend models based on the Fourier analysis of time series were used. As a software tool, AttesStat programs and the MS Office analysis block were applied.

Keywords: economic system, economic and social development, competitiveness, least squares method, Fourier analysis, trend, extrapolation.

Постанова проблеми в загальному вигляді. Оцінка конкурентоспроможності підприємств тісно пов'язана з циклічністю їх ділової активності. Економічні процеси знаходяться в постійному русі. Правильне розуміння динаміки цього руху дає певні уявлення про прогнозування кризових явищ у галузі або на підприємстві. Як відомо з теорії, формалізована оцінка динаміки будь-якого економічного процесу ґрунтується на деякій моделі набору взаємопов'язаних економічних показників, так званих індикаторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальноновизнаною в даний час вважається теза про те, що динаміка економічного життя господарських систем має не простий і лінійний, а складний і циклічний характер. Ідею циклічності розвитку світового господарської системи сформував у 20-х роках ХХ ст. М.Д. Кондратьєв [1], який довів, що циклічний розвиток господарської системи як прагнення досягнення макроекономічної рівноваги – це прояв самої сутності розвитку економіки, її природна властивість, спосіб її прогресивного руху.

М.Д. Кондратьєв, Й. Шумпетер, Г. Менш та ін. вчені у своїх теоріях хвиль довели, що специфіка циклічності в економіці визначає характер процесів реструктуризації підприємств. Так, М.Д. Кондратьєв у теорії довгих хвиль довів, що довгі хвилі пов'язані з оновленням капітальних благ, з радикальними змінами та перегрупуванням продуктивних сил суспільства та їм притаманна радикальна реструктуризація підприємств на початку хвилі [1], Й. Шумпетер у теорії циклів ділової активності стверджував, що хвиля економічного циклу має два гребеня: інноваційна хвиля, якій

відповідає реструктуризації з орієнтацією на інновації та імітаційна хвиля з реструктуризацією, спрямованою на адаптацію до мінливих умов господарювання [3]. Г. Менш у теорії технологічного пату показав, що економіка у період кризи та депресії не спроможна пропонувати дещо позитивне для посилення інноваційної активності, тому потрібна цілеспрямована підтримка інновацій, яку має здійснювати держава.

Невирішені раніше частини загальної проблеми. До теперішнього часу в дослідженнях не було спроб чисельно узагальнити циклічні складові в зміні конкурентоспроможності виробничих підприємств України, побудувати модель аналізу циклічності конкурентоспроможності виробничих підприємств як складових імплементації процесів їх антикризової реструктуризації.

Виклад основного матеріалу. Вищезазначені теоретичні обґрунтування формують загальні підходи до аналізу та прогнозування підвищення конкурентоспроможності або наростання кризових явищ економічного процесу в галузі або на підприємстві. У загальному вигляді можна запропонувати таку послідовність розробки моделі аналізу економічного циклу, наростання кризових явищ і визначення початку кризи, прийняття рішень щодо усунення негативних явищ (рис. 1).

Виходячи з наведеного алгоритму, була запропонована наступна програма аналізу та прогнозування динаміки економічного процесу:

Блок 1. SWOT-аналіз конкурентних переваг за сегментами пріоритетів економічного розвитку регіону.

Блок 2. Аналіз динаміки основних показників кризових явищ економічного процесу в галузі або на підприємстві:

- 1) Аналіз динаміки основних показників.
- 2) Аналіз циклічності методом Фур'є (БПФ).
- 3) Чисельна оцінка динаміки економічного процесу в галузі або на підприємстві
- 4) Економічна інтерпретація динаміки.

Одним з показників, що характеризує динаміку конкурентоспроможності підприємств, є обсяг реалізованої продукції. У теперішній час ми маємо таку головну концепцію рівноваги та динамічного розвитку економічних систем: рівновага в економіці є

визначальним моментом її існування, розвиток економіки відбувається хвилеподібно навколо деякого центру рівноваги; відхилення від центру рівноваги складають деяку хвилю динаміки процесу [7, с.184].

Рис. 1. Блок-схема послідовності моделювання аналізу кризових явищ економічного процесу в галузі або на підприємстві

Динаміка хвилі розвитку окрім гармонійної складової може мати деякий загальний тренд.

Цей висновок, на думку У. Мітчелла, свідчить про присутність у загальній динаміці декількох складових і у [4] зображується формулою (1):

$$y = f(x) + S(x) + \varepsilon, \quad (1)$$

де y – результативний показник динаміки процесу;
 $f(x)$ – тренд, що зображує динаміку рівноваги процесу;
 $S(x)$ – циклічна складова процесу;
 ε – точка відрахування.

Як показує дійсність, економічне зростання не буває рівномірним. Періоди швидкого зростання економіки змінюються кризами та застоями в економіці, причому процес періодично хвилеподібно повторюється.

Але повторюваність економічного зростання на справді має складну накладену структуру різних за довжиною хвиль. Саме за цієї причини для оцінки економічного зростання застосовується термін цикл, а не економічна хвиля. Економічний цикл означає такий, що слідує один за одним, підйом та падіння рівнів ділової активності протягом певного часу. Економічні цикли суттєво відрізняються за тривалістю та інтенсивністю.

Тому розглянемо так званий ідеалізований цикл.

Оцінка динаміки економічного процесу можлива на підставі співставлення окремих моментів динаміки розвитку економічного процесу (тренду кон'юнктури). Найбільш точні значення параметрів коливання дають кількісні виміри кон'юнктури. Динаміку того чи іншого економічного процесу можливо описати низкою економічних показників на підставі деякої результативної функції (2):

$$y = f(x_1, x_2, \dots, x_n), \quad (2)$$

де y – значення результативного показника, що описує динаміку економічного процесу системи; x_n - показники-фактори, що впливають на динаміку процесу; n – кількість показників-факторів, що впливають на динаміку процесу.

Функція (2) є багатомірною, тому вона малоздатна для формального аналізу. Для спрощення аналізу циклічності економічних процесів можливо використовувати двомірну модель залежності результативного економічного показника від фактору часу t (3):

$$Y = f(t) \quad (3)$$

Геометричне уявлення послідовного порівняння динаміки кон'юктурних моментів процесу прийнято називати кривою динаміки.

У загальному вигляді періодичну криву динаміки можливо уявити як гармоніки Фур'є. Так, періодична функція з періодом T розкладається у ряд Фур'є [7, с.39], що відображується формулою (4):

$$\bar{y} = a_0 + \sum_k^m (a_k * \cos kt + b_k * \sin[kt]) \quad (4)$$

де t - величина, що визначає номер гармоніки ряду Фур'є;
 a_0, a_k, b_k - параметри кривої; k - кількість гармонік.

Виходячи з викладеного вище, проаналізуємо динаміку обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств у 2005-2014 рр. Вихідні дані для такого аналізу наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Обсяг реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр., тис. грн. [9]

Рік	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	Рік	Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.
2005	1763906	2010	4872202
2006	2167689	2011	5079618
2007	2557349	2012	4544345
2008	3045035	2013	4512646
2009	3516807	2014	2797022

Побудований за даними табл. 1 графік (рис. 2) демонструє динаміку обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

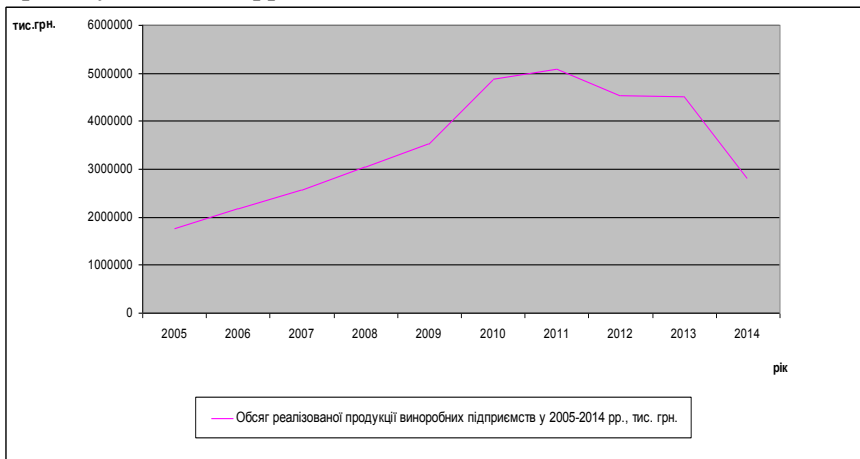

Рис. 2. Динаміка обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

Динаміка показника показує, що до 2011 року включно лінійний зростання змінилося прискоренням в кінці періоду, точка максимального зростання спостерігалася в 2011 році. У наступні роки нарастають кризові явища з динамікою прискореного падіння обсягів виробництва.

Проведений попередній аналіз свідчить про явно нелінійний характер динаміки, це підтверджується і побудовою оціночних моделей динаміці обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр. (рис. 3).

На рисунку 3 наведені моделі динаміки з найбільшими рівнями апроксимації. Це поліноми другого і третього ступеня. Оскільки параболічна крива має низький рівень апроксимації - $R^2=0,785$, а поліном третього ступеня високий рівень апроксимації - $R^2=0,958$, що явно вказує на гармонійну складову динаміки процесу.

Як відомо, економічні процеси мають інерційну складову на будь-який екзогенний (зовнішній) вплив. Це пов'язано з тим, що взаємодії в економічних системах розповсюджуються хвилеподібно. Ендогенні взаємодії також мають хвилеву природу. Тому при розробці

довготривалої стратегії (а саме на довгих тимчасових відрізках виявляються економічні хвилі), необхідно отримати дані про довжину та частоту галузевих циклів, що дає можливість коректування прогнозу динаміки економічних показників кризових явищ.

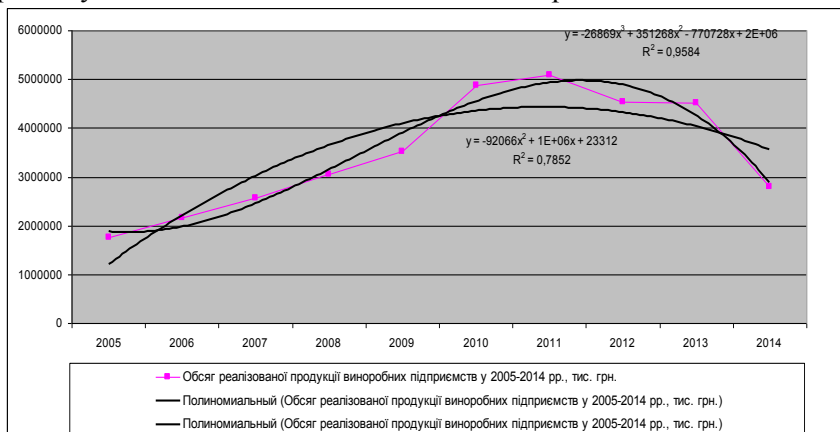

Рис. 3. Оціночні моделі динаміки обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

Для оцінок такого роду динаміки необхідне проведення гармонійного та спектрального аналізу динаміки, головними завданням яких є:

- а) встановлення наявності або відсутності циклічних коливань;
- б) визначення характеристики циклічних процесів (довжина хвилі, частота хвилі), тобто спектральний аналіз;
- в) визначення наявності і характеристик гармонійних складових (кількість гармонік, характер накладання хвиль), тобто гармонійний аналіз.

У дослідженні усі часові ряди оброблялися методом спектрального аналізу, який, доречі, ми будемо використовувати і при дослідженні економічного циклу модернізації окремих підприємств.

Спектральний аналіз засновано на використанні функції, яка характеризує розподіл частки дисперсії часового ряду, циклічної складової, що вноситься по частотах її гармонік (частота – величина, що зворотна періоду коливань).

Економічні явища можуть характеризуватися повільними або швидкими змінами. У першому випадку їм ставлять у відповідність низькі частоти, а в другому – високі.

Використання методів спектрального аналізу в економічних дослідженнях є можливим тільки для стаціонарних рядів, тобто у яких ймовірнісні характеристики не змінюються з перебігом часу.

Спектральний аналіз стаціонарних процесів засновано на застосуванні перетворення Фур'є до автоковаріацій. В результаті виходить спектральна функція, яка відображає залежність дисперсії процесу від частот гармонік його складових. Але на практиці отримати безперервну реалізацію процесу неможливо. Тому оцінюють не спектр, а спектральну щільність, тобто зміну спектральної функції на деякій смузі частот.

Спектральною щільністю функції зветься величина амплітуди гармоніки залежно від її періоду. Чим більше амплітуда (спектр) даної гармоніки, тим сильніше у функції, що використовується, присутні коливання з цим періодом. Для оцінки спектральної щільності використовується дискретне перетворення Фур'є. При спектральному аналізі часових рядів, що характеризують динаміку обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр., найдоцільніше скористатися формулою (5):

$$P(f_i) = 2 \left[1 + 2 \sum_{\tau=0}^{L-1} g(\tau) \gamma(\tau) \cos\left(\frac{\pi_i}{2L} \tau\right) \right], i = \overline{0, 2L} \quad (5)$$

де $i = 0, \dots, 2L$; $P(f_i)$ – оцінка спектральної щільності «поблизу» частоти $f_i = 1/T_i$;

T_i – період гармоніки i ;

L – точка усікання, що обмежує число коефіцієнтів автокореляції, які використовуються в розрахунках оцінки спектральної щільності;

$g(\tau)$ – вагова функція, що використовується для зменшення дисперсії оцінок (використано вагову функцію вікна Парзена);

$\gamma(\tau)$ – коефіцієнт автокореляції для лагу величини τ .

В якості основного методу аналізу циклічності, було використано швидке перетворення Фур'є. Метод швидкого

перетворення Фур'є реалізовано в пакеті статистичного аналізу *Microsoft Excel*. Суть методу полягає в перекладі часових доменних структур (наприклад, дані часової категорії або часові ряди) в частотний доменний спектр. Утиліта, що розроблена Лораном Абдулазаром (розвиток стандартної процедури швидкого перетворення Фур'є в *Microsoft Excel*), дозволяє не тільки отримувати критичні точки циклічного ряду, але і надати графічну інтерпретацію гармонійної кривої. Але методика, що реалізується у програмі *Microsoft Excel*, не дає повної картини розкладання на гармонійні складові, що ускладнює виявлення довжини хвилі основного тренда. Більш повну картину, на нашу думку, дає методика програми *AttesStat*, яка дозволяє використовувати ряди динаміки різної довжини.

На рис. 4 наведена графічна інтерпретація гармонійного аналізу моделі динаміки обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

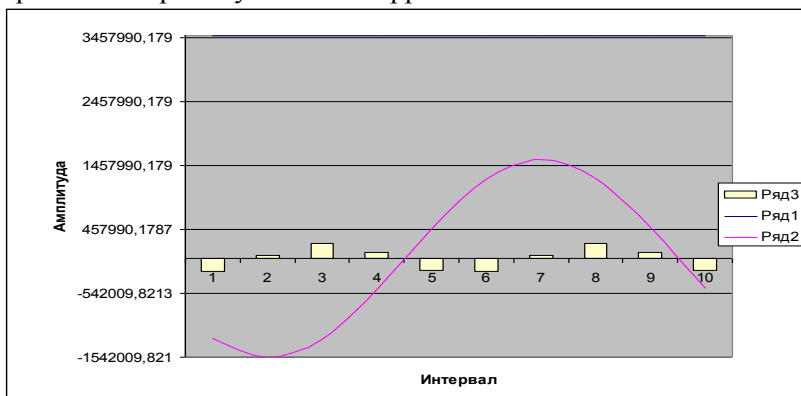

Рис. 4. Гармонійний аналіз моделі динаміки обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

Гармонійний аналіз динаміки обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр. виявив три основні складові в динаміці. Перша - лінійний тренд, друга циклічність середньої довжини і фонічний шум динаміки (короткострокове биття). Виявлена картина добре узгоджується з проробленим вище аналізом динаміки (рис. 3), виробленим на основі методу найменших квадратів (МНК).

Наведена вище модель циклічності підтверджується і проведенням сингулярним спектральним аналізом (рис. 5) і згладжуванням ряду на основі ковзних середніх (рис. 6).

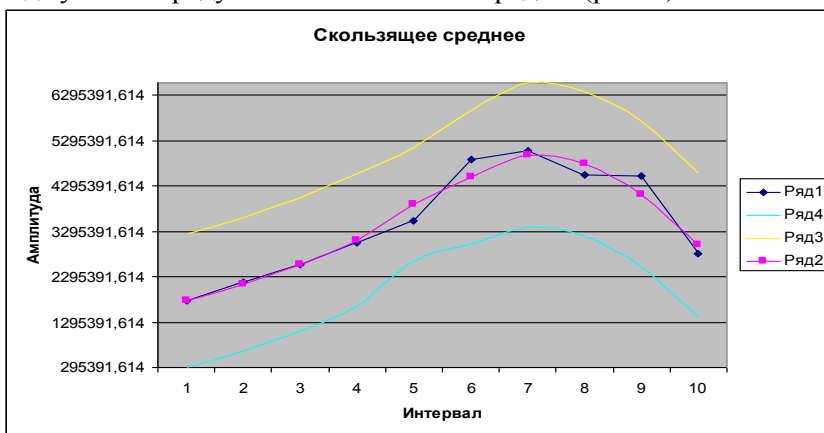

Рис. 5. Згладжуванням ряду на основі ковзних середніх обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

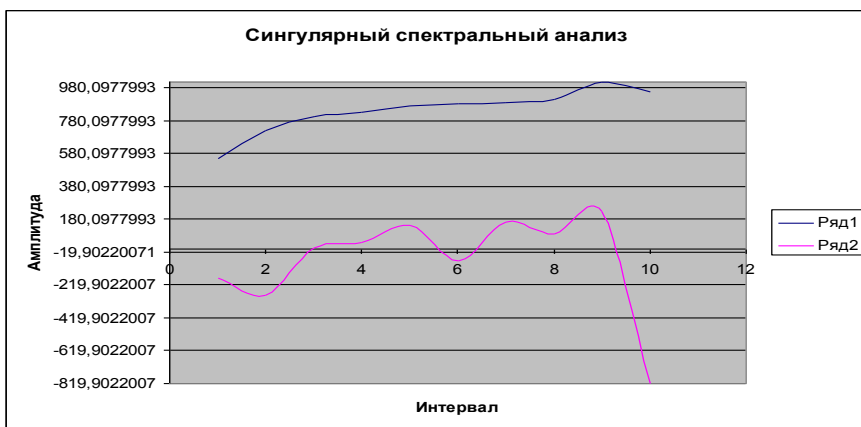

Рис. 6. Сингулярний спектральний аналіз обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр.

Дані сингулярного спектрального аналізу виявили нове явище в оцінці конкурентоспроможності підприємств підгалузі. Як видно з

даних рисунку б, основний спектр (крива-ряд 1, рис.б), в цілому несуттєво схильний до кризових явищ і подальше існування доводиться на кінець періоду.

Саме ця складова тренду відповідає за фундаментальні причини циклу. Крива ряду 2 (рис. б), на нашу думку характеризує загальний шум динаміки. Як відомо з теорії, шум складається через випадкових, нехарактерних збурень. Загальний стан економіки України в останні роки призвело до значного зростання цього шуму. Тобто усунення короткострокових відхилень, в цілому, може поправити ситуацію на ринку. Характер динаміки вирівнювання і рівні довірчих інтервалів явно вказують на наявність циклічності і наростання кризових явищ у підгалузі в останні роки.

Таким чином, розрахунки свідчать, що у динаміці обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України у 2005-2014 рр. спостерігається циклічність двох типів: більш ніж 10-річна хвиля повного циклу та 2-річний шум динаміки. Порівняння динаміки реалізованої продукції виноробних підприємств України та циклів загальнонаціональної ділової активності (трохи більше 7-ми років), а також циклічність інших галузей економіки України, можна зробити висновок у тому що активність в підгалузі виноробної промисловості більш стійка, ніж у більшості галузей економіки України. У загальному вигляді, вихідний часовий ряд динаміці обсягів реалізованої продукції виноробних підприємств України може бути представлений у вигляді кінцевого ряду Фур'є:

$$y = 290923.7 - 181728 \cos \frac{2\pi kn}{10} - 158176 \sin \frac{2\pi kn}{10},$$

де y – обсяг реалізованої продукції виноробних підприємств в n -й рік;

k – число спостережень;

n – номер року.

Виходячи з числових характеристик аналізу циклічності динаміки показника обсягів реалізованої продукції, криза у виноробній підгалузі почалася у 2011 році і триватиме в такій динаміці до кінця 2017 року.

Висновки із зазначених проблем і перспективи подальших досліджень. Таким чином, стан виноробної галузі можна охарактеризувати як кризовий. У 2014 році виноробна галузь зіштовхнулася із справжнім антирекордом. У діяльності підприємств також спостерігаються кризові явища, які проявляються у збитках та скороченні виробництва. Проте у українських виноробів є значний потенціал, багатий досвід та інші можливості для забезпечення успішного розвитку конкурентоспроможності галузі. Розрахунки показали, що циклічність діяльності виноробних підприємств України значно довше, ніж довжина національного ділового циклу [8], що вказує на більший запас стійкості виноробних підприємств.

Підвищення ефективності виноградарства пов'язано, насамперед, із диверсифікацією та розширенням ринків збуту, підвищення ємності внутрішнього ринку, використання можливостей концентрації виробництва, відновлення позитивної практики державної підтримки галузі.

Забезпечення сталого розвитку можливе як за рахунок впровадження лояльних державних програм підтримки на рівні галузі в цілому, так і на основі реалізації заходів антикризового управління на окремих виноробних підприємствах. Напрямок подальших досліджень може бути аналіз факторів, що впливають на ефективність діяльності виноробних підприємств з урахуванням галузевих особливостей та визначення напряму та ступеню їх впливу на розвиток галузі в цілому, та самих підприємств.

Література

1. Кондратьев Н. Д. Большие циклы конъюнктуры и теория предвидения: Избранные труды / Н. Д. Кондратьев. Сост. Ю. В. Яковец. – Москва: Экономика, 2002. – 767 с.
2. Близнюк Т. П. Вплив циклічності розвитку економіки на інноваційну діяльність підприємства: [монографія] / Т. П. Близнюк. – Харків: ІНЖЕК, 2008. – 317 с.
3. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – М.: "Економіка", 1995 – 530 с.
4. Митчелл У. Экономические циклы / У. Митчелл. – М.: Дрежвидав-цтво, 1930 – 305 с.

5. Момберт П. Введение в изучение конъюнктуры и кризисов / П.Момберт. – М.: Госиздание, 1928. – 215 с.

6. Карпов В. А. Маркетинг прогнозування кон'юнктури ринку: навч. посіб. / В. А. Карпов, В. Р. Кучеренко. – К.: Знання, 2003. – 284 с.

7. Андрейченко А. В. Аналіз ринкової кон'юнктури: навч. посіб. / А. В. Андрейченко, С. А. Горбаченко, В. А. Карпов, В. Р. Кучеренко. – Одеса: ONEU, 2014. – 344 с.

8. Карпов В. А. Спектральний і гармонійний аналіз циклічності макроекономічного розвитку України // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса. – ONEU. – 2013. – Вип. 2. – № 49. – Ч. 2. – С. 154–160.

9. Офіційний сайт Укрстату. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

1. Kondrat'ev N. D. Bol'shye tsykly kon'yunctury y teoryya predvydenyya: Yzbrannyye trudy / N. D. Kondrat'ev. Sost. Yu. V. Yakovets. – Moskva: Ekonomika, 2002. – 767 s.

2. Blyznyuk T. P. Vplyv tsyklichnosti rozvytku ekonomiky na innovatsiynu diyal'nist' pidpryyemstva: [monohrafiya] / T. P. Blyznyuk. – Kharkiv: INZhEK, 2008. – 317 s.

3. Shumpeter Y. Kapytalyzm, sotsyalyzm y demokratsyya / Y. Shumpeter. – М.: "Ekonomika", 1995 – 530 s.

4. Mytchell U. Ekonomicheskiye tsykly / U. Mytchell . - М.: Drezhvydav-tstvo, 1930 – 305 s.

5. Mombert P. Vvedenye v yzuchenye kon'yunctury y kryzysov / P.Mombert. – М.: Hosyzdanye, 1928. – 215 с.

6. Карпов В. А. Marketynh prohozuvannya kon"yunctury rynku: navch. posib. / V. A. Karpov, V. R. Kucherenko. – К.: Znannya, 2003. – 284 s.

7. Andreychenko A. V. Analiz rynkovoyi kon"yunctury: navch. posib. / A. V. Andreychenko, S. A. Horbachenko, V. A. Karpov, V. R. Kucherenko. – Одеса: ONEU, 2014. – 344 с.

8. Karpov V. A. Spektral'nyy i harmoniynyy analiz tsyklichnosti makroekonomichnoho rozvytku Ukrayiny // Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': zb. nauk. prats'. – Одеса. – ONEU. – 2013. – Vyp. 2. – # 49. – Ch. 2. – S. 154–160.

9. Ofitsiynyy sayt Ukrstatu. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Рецензент: Ковальов А.І. д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Одеського національного економічного університету
11.09.2017

УДК 336.74

Кучаєва Ірина

СУТНІСТЬ ГОТІВКОВОГО ГРОШОВОГО ОБІГУ

Статтю присвячено детальному аналізу трактувань у вітчизняній та зарубіжній літературі понять «грошовий оборот», «грошовий обіг», «готівковий грошовий оборот», «готівково-грошовий обіг (готівковий грошовий обіг)». За результатами аналізу встановлено, що грошовий оборот розглядається науковцями переважно як безперервний рух грошей у готівковій та безготівковій формах, а грошовий обіг – як рух грошей під час виконання ними функцій засобів обігу та платежу. Здійснивши аналіз понять «готівковий грошовий оборот» та «готівковий грошовий обіг», зроблено висновок, що вони в більшості випадків ототожнюються між собою, та розуміються науковцями з точки зору виконання готівковими грошима функцій засобів обігу та платежу. В результаті дослідження, автором удосконалено понятійний апарат, а саме зміст поняття «готівковий грошовий обіг». Визначаючи готівковий грошовий обіг, наголошено, що готівкові гроші перебуваючи в обігу виконують не тільки функції засобів обігу та платежу, а й функцію засобу накопичення.

Ключові слова: готівка, обіг, рух, грошовий оборот, грошовий обіг, готівковий грошовий оборот, готівковий грошовий обіг, засіб обігу, засіб платежу, засіб накопичення.